

TÜRKİYE-TUNUS DIŞ TİCARETİ VE MAKİNE VE AKSAMLARI SEKTÖRÜ

Kuzey Afrika ile Akdeniz'in ortasında bulunan Tunus, komşuları, bölge ülkeleri ve Batı ile iyi ve sorunsuz ilişkiler kurmaya yönelik politikasıyla istikrara önem veren bir ülkedir. 10,3 milyon nüfusu barındıran ve 162 bin km² yüzölçüme sahip olan ülkenin doğusu ve kuzeyinde Akdeniz, güneydoğusunda Libya, batı ve güney batısında Cezayir bulunmaktadır.

Tunus ekonomisinin genel performansı doğal kaynakları daha zengin olan diğer bölge ülkelerin üzerindedir. Tunus, genelde Afrika'nın istikrarlı, güvenli ve en yüksek rekabet gücüne sahip olan ekonomilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Gelir dağılımındaki eşitliği sağlamak ve işsizlikle mücadele etmek hükümetin ana hedefleridir.

Tunus'ta, 1987 yılından bu yana uygulanmakta olan serbest piyasa ekonomisi tüm yönleriyle henüz yerleşmemiştir. Ülkede, turizm başta olmak üzere hizmet sektörü, tarım, tekstil ve hafif sanayiler ile fosfat üretimine dayanan gelişmekte olan ülke ekonomisi mevcuttur. Tarımın önünde dış korumacılık ve zaman zaman kuraklık, sanayinin önünde hammadde kaynaklarının yetersizliği ve iç pazarın darlığı engelleri bulunmaktadır.

Tunus, 2007 yılında piyasa fiyatlarıyla 36,8 milyar \$ düzeyindeki GSYİH rakamı (2008 yılında 41 milyar \$ civarında) ve %6,3 oranındaki reel GSYİH artışı (2008 yılında yaklaşık %5,1) ile gelişen bir ülke konumundadır. 2007 yılında 15 milyar \$ ihracata karşılık 19 milyar \$ ithalatı bulunan ülkenin dış ticaret hacmi son yıllarda artış sergilemekte, mevcut dış ticaret açığına rağmen ihracatın ithalatı karşılama oranında (**2003 yılı: %72, 2007 yılı: %79**) artış izlenmektedir. 2008 yılında ülkenin ihracatı yaklaşık 19,7 milyar \$, ithalatı ise yaklaşık 24,5 milyar \$ olarak gerçekleşmiş, ihracatın ithalatı karşılama oranı da %78,4 olmuştur.

Tunus'un dış ekonomik ilişkilerinde AB önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda Tunus, Arap dünyasında AB ile Ortaklık Anlaşması imzalayan ilk ülke olma özelliğine sahiptir. Tunus, dış ticaretinin ağırlıklı bölümünü AB ülkeleri ile gerçekleştirilmektedir. En yoğun ticari ve ekonomik ilişkilere sahip olduğu AB ülkeleri ise; Fransa, İtalya ve Almanya'dır. Tunus'un toplam ihracatının yaklaşık dörtte üçü AB ülkelere yapılırken, toplam ithalatının %60'a yakını da AB kaynaklıdır.

Tunus'un ithalatında tüketim mallarının payı yaklaşık %30 gibi yüksek bir oran tutmakta olup, bu durum endüstri açısından ülkenin kendine yeterli bir ülke olmadığına göstergesi olarak algılanabilir. Hammadde ve yarı mamuller ithalatı başta pamuk ve kumaş olmak üzere, tekstil hammaddeleri, endüstri alet ve makineleri, mineral yakıtlar gibi enerji hammaddeleri, oto yan sanayi, plastik maddeleri ve türevleri, hububat ve demir çelik gibi hammaddelerden oluşmaktadır.

2007 yılında Tunus'un başlıca beş ihraç ürünü sırasıyla; örülmemiş giyim eşyası (62. fasıl), mineral yakıtlar (27. fasıl), elektrikli makineler (85. fasıl), örme giyim eşyası (61. fasıl) ve hayvansal-bitkisel yağlar (15. fasıl)'dır. 2007 yılında Tunus'un başlıca beş ithal ürünü ise sırasıyla; mineral yakıtlar (27. fasıl), makine ve aksesuarları (84. fasıl), elektrikli makineler (85. fasıl), motorlu kara taşıtları (87. fasıl) ve pamuk (52. fasıl)'dur. Makine ve aksesuarları ürün grubu Tunus'un özellikle ithalatında önemli yer tutmakta olup, ülkenin toplam ihracatından aldığı pay %2,9 iken, ithalatından aldığı pay %11,4 olmuştur.

Tunus'un Ülkeler Bazında İhracatı (Bin \$)

	ÜLKELER	2003	2004	2005	2006	2007	2007/2006 %Değişim
1	Fransa	2.462.101	3.205.120	3.453.805	3.776.862	4.877.607	29,1
2	İtalya	1.538.244	2.451.431	2.514.439	2.583.426	3.530.990	36,7
3	Almanya	739.900	887.870	885.436	917.234	1.247.543	36,0
4	İspanya	276.649	586.102	576.037	748.221	783.494	4,7
5	Libya	352.128	347.538	472.688	620.703	697.500	12,4
6	İngiltere	261.767	278.444	279.343	340.034	652.777	92,0
7	Hollanda	185.560	213.437	225.778	233.346	358.548	53,7
8	Belçika	315.035	288.320	288.243	276.304	358.132	29,6
9	Cezayir	103.520	108.899	182.934	188.053	286.979	52,6
10	İsviçre	95.666	39.389	48.259	258.405	262.883	1,7
11	Türkiye	79.650	86.261	106.698	121.318	180.778	49,0
12	Fas	54.060	74.259	109.396	108.666	172.917	59,1
13	ABD	48.498	115.279	95.452	262.675	167.236	-36,3
14	Hindistan	46.356	85.919	97.709	131.103	141.045	7,6
15	Brezilya	44.279	65.059	47.787	70.795	113.167	59,9
	Diğer	750.984	851.387	1.109.616	1.057.206	1.333.800	26,2
	TOPLAM	7.354.397	9.684.714	10.493.620	11.694.351	15.165.396	29,7

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

Not: BM verileri ile TÜİK verileri arasında farklılıklar söz konusu olup, bu tabloda Türkiye verileri BM verileridir.

Tunus'un Başlıca Fasıllar Bazında İhracatı (Bin \$)

FASIL	ÜRÜN ADI	2006	2007	2007/2006 %Değişim
62	ÖRÜLMEMİŞ GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	2.306.833	2.704.489	17,2
27	MİNERAL YAKITLAR, MİNERAL YAĞLAR VE MÜSTAHzARLARI, MUMLAR	1.518.521	2.456.280	61,8
85	ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLAR, AKSAM VE PARÇALARI	1.789.819	2.428.214	35,7
61	ÖRME GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	679.079	829.236	22,1
15	HAYVANSAL VE BİTKİSEL YAĞLAR VE BUNLARIN MÜSTAHzARLARI	791.707	698.318	-11,8
31	GÜBRELER	456.977	661.667	44,8
64	AYAKKABILAR, GETRLER, TOZLUKLAR VB EŞYA VE AKSAMI	470.364	575.817	22,4
28	İNORGANİK KİMYASAL MÜSTAHzARLAR, ORGANİK, İNORGANİK BİLEŞİKLER	409.120	471.374	15,2
84	MAKİNE VE AKSAMLARI	265.243	440.950	66,2
87	MOTORLU KARA TAŞITLARI, TRAKTÖR, BİSİKLET, MOTOSİKLET VE DİĞERLERİ (DEMİRYOLU, TRAMVAY hariç)	312.915	376.403	20,3
	DİĞER	2.693.773	3.522.648	30,8
	TOPLAM	11.694.351	15.165.396	29,7

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

Tunus'un Ülkeler Bazında İthalatı (Bin \$)

	ÜLKELER	2003	2004	2005	2006	2007	2007/2006 %Değişim
1	Fransa	2.768.193	3.189.251	3.092.252	3.391.697	4.082.181	20,4
2	İtalya	1.895.465	2.417.737	2.757.406	2.901.274	3.724.217	28,4
3	Almanya	912.986	1.075.407	1.085.282	1.182.031	1.512.723	28,0
4	İspanya	581.837	673.751	677.533	699.139	886.017	26,7
5	Rusya Fed.	229.448	390.322	375.351	547.713	814.532	48,7
6	Çin	185.457	291.075	381.131	492.322	653.956	32,8
7	ABD	270.060	360.309	329.547	431.415	647.235	50,0
8	Libya	130.840	423.083	510.022	726.410	646.252	-11,0
9	Türkiye	198.901	321.906	297.546	313.058	496.124	58,5
10	Belçika	321.517	357.232	346.274	342.008	478.076	39,8
11	İngiltere	244.015	277.414	287.996	256.300	357.182	39,4
12	Ukrayna	115.481	181.862	221.165	277.629	305.165	9,9
13	Cezayir	58.301	75.088	135.371	194.830	299.826	53,9
14	Japonya	198.816	255.028	212.956	250.063	289.615	15,8
15	Hollanda	221.650	228.243	240.642	231.413	277.683	20,0
	Diğer	1.813.710	2.216.627	2.223.849	2.769.994	3.628.588	31,0
	TOPLAM	10.146.677	12.734.335	13.174.323	15.007.296	19.099.372	27,3

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

Not: BM verileri ile TÜİK verileri arasında farklılıklar söz konusu olup, bu tabloda Türkiye verileri BM verileridir.

Tunus'un Başlıca Fasıllar Bazında İthalatı (Bin \$)

FASIL	ÜRÜN ADI	2006	2007	2007/2006 %Değişim
27	MİNERAL YAKITLAR, MİNERAL YAĞLAR VE MÜSTAHZARLARI, MUMLAR	2.218.465	2.442.978	10,1
84	MAKİNE VE AKSAMLARI	1.726.518	2.184.030	26,5
85	ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLAR, AKSAM VE PARÇALARI	1.735.309	2.018.416	16,3
87	MOTORLU KARA TAŞITLARI, TRAKTÖR, BİSİKLET, MOTOSİKLET VE DİĞERLERİ (DEMİRYOLU, TRAMVAY hariç)	995.365	1.255.968	26,2
52	PAMUK	804.149	1.022.125	27,1
10	HUBUBAT	402.443	932.285	131,7
39	PLASTİK VE PLASTİKTEN MAMUL EŞYA	696.275	885.280	27,1
72	DEMİR VE ÇELİK	560.923	819.324	46,1
73	DEMİR VEYA ÇELİKTEN EŞYA	325.800	537.222	64,9
62	ÖRÜLMEMİŞ GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	384.657	471.815	22,7
	DİĞER	5.157.392	6.529.929	26,6
	TOPLAM	15.007.296	19.099.372	27,3

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

A. TÜRKİYE-TUNUS DIŞ TİCARETİ

Türkiye ile Tunus arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler 2004 yılına kadar, Temmuz 1992'de imzalanan "Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması" çerçevesinde yürütülmüştür. Ancak, 25 Kasım 2004 tarihinde imza edilen Türkiye ile Tunus arasında bir Serbest Ticaret Alanı kurulmasını öngören Ortaklık Anlaşması'nın Temmuz 2005'te yürürlüğe girmesiyle birlikte Temmuz 1992'de imzalanan Anlaşma geçerliliğini yitirmiştir.

İki ülke arasında tarihi, siyasi ve askeri alanda köklü ve gelişmiş ilişkilerin varlığına rağmen, Türkiye-Tunus ekonomik ve ticari ilişkilerinin düzeyinin gerçek potansiyelin altında kaldığı söylenebilir. Bununla birlikte, Türkiye ile Tunus arasında 2002 yılında 192 milyon \$ olan toplam dış ticaret hacmi 7 yılda 6 katına çıkarak 2008 yılında 1 milyar 143 milyon \$'ı aşmıştır. 2008 yılında 778 milyon \$ ihracatımıza karşılık, söz konusu ülkeden 365 milyon \$ ithalatımız bulunmaktadır. Tunus ile dış ticaretimiz ülkemiz lehine fazla vermekte olup, bu fazla 2008 yılında 412 milyon \$'ı aşmıştır. Diğer taraftan, 2008 yılında Tunus'a olan ihracatımız %47 artarken, Tunus'tan ithalatımız %59 oranında artış sergilemiştir.

Türkiye-Tunus Dış Ticareti (\$)

	İhracatımız	İhracatımız % Değişim	İthalatımız	İthalatımız % Değişim	Toplam Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi
2002	121.141.720		71.800.648		192.942.368	49.341.072
2003	220.015.179	81,6	98.139.778	36,7	318.154.957	121.875.401
2004	256.162.186	16,4	100.409.572	2,3	356.571.758	155.752.614
2005	294.785.234	15,1	117.372.416	16,9	412.157.650	177.412.818
2006	324.892.895	10,2	150.094.226	27,9	474.987.121	174.798.669
2007	530.276.892	63,2	229.788.257	53,1	760.065.149	300.488.635
2008	778.113.911	46,7	365.381.316	59,0	1.143.495.227	412.732.595

Kaynak: TÜİK verileri

İki ülke arasında dış ticaretin daha yakından incelenmesi amacıyla mal grupları bazında verilere bakıldığında; 2008 yılında Türkiye'nin Tunus'a yaptığı toplam ihracat içinde en büyük paya sahip olan ürün grubunun 220 milyon \$ ile "mineral yakıtlar" kalemi olduğu görülmektedir. Bu ürün grubunu, "demir ve çelik" ile "motorlu kara taşıtları." izlemiştir. 2008 yılında Tunus'a ihracatımızda 84. fasılda bulunan "makine ve aksamları" 5. sırada yer almıştır.

2008 yılında Türkiye'nin Tunus'tan yaptığı toplam ithalat içinde ise en büyük paya sahip olan ürün grubu %57 ile "gübreler" dir. Bu ürün grubunu, %19 pay ile "inorganik kimyasallar, organik-inorganik bileşikler" izlemektedir. 84. fasılda bulunan "makine ve aksamları" ise Tunus'tan ithalatımızda 4. sırada bulunmaktadır.

Türkiye'nin Tunus'a İhraç Ettiği Başlıca Mallar (\$)

GTİP	MADDE ADI	2007	2008	DEĞİŞİM 2008/2007 (%)
27	MİNERAL YAKITLAR, MİNERAL YAĞLAR VE MÜSTAHZARLARI, MUMLAR	136.428.535	220.578.316	61,7
72	DEMİR VE ÇELİK	97.428.792	131.126.223	34,6
87	MOTORLU KARA TAŞITLARI, TRAKTÖR, BİSİKLET, MOTOSİKLET VE DİĞERLERİ (DEMİRYOLU, TRAMVAY hariç)	73.400.227	91.472.005	24,6
52	PAMUK	52.489.202	71.166.095	35,6
84	MAKİNE VE AKSAMLARI	42.872.055	58.787.238	37,1
73	DEMİR VEYA ÇELİKTEN EŞYA	26.448.722	58.384.350	120,7
85	ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLAR, AKS. VE PARÇ.	11.511.345	24.453.367	112,4
24	TÜTÜN VE TÜTÜN YERİNE GEÇEN İŞLENMİŞ MADDELER	1.147.173	15.957.309	-
39	PLASTİK VE PLASTİKTEN MAMUL EŞYA	9.304.936	12.590.583	35,3
62	ÖRÜLMEMİŞ GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	7.237.977	8.852.271	22,3
	DİĞERLERİ	72.007.928	84.746.154	17,7
	TOPLAM	530.276.892	778.113.911	46,7

Kaynak: TÜİK verileri

Türkiye'nin Tunus'tan İthal Ettiği Başlıca Mallar (\$)

GTİP	MADDE ADI	2007	2008	DEĞİŞİM 2008/2007 (%)
31	GÜBRELER	130.622.456	210.814.770	61,4
28	İNORGANİK KİMYASAL MÜSTAHZARLAR, ORGANİK, İNORGANİK BİLEŞİKLER	34.863.435	71.178.832	104,2
25	TUZ, KÜKÜRT, TOPRAK VE TAŞLAR, ALÇILAR VE ÇİMENTO	3.079.274	12.228.857	297,1
84	MAKİNE VE AKSAMLARI	5.476.742	11.451.649	109,1
62	ÖRÜLMEMİŞ GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	9.188.356	10.992.768	19,6
52	PAMUK	16.641.368	10.689.922	-35,8
72	DEMİR VE ÇELİK	9.444.348	8.880.798	-6,0
69	SERAMİK MAMULLERİ	3.182.664	4.547.823	42,9
61	ÖRME GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	2.995.008	4.089.196	36,5
85	ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLAR, AKS. VE PARÇ.	1.159.357	3.605.701	211,0
	DİĞERLERİ	13.135.249	16.901.000	28,7
	TOPLAM	229.788.257	365.381.316	59,0

Kaynak: TÜİK verileri

B. TUNUS'UN MAKİNE VE AKSAMLARI SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Birleşmiş Milletler verilerine göre; Tunus'un 2007 yılı itibarıyla makine ihracatı %66,2 artışla 441 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Tunus'un makine ihracatında en önemli alıcı Fransa'dır. Türkiye ise 2007 yılında Tunus'un makine ihraç ettiği ülkeler arasında 13. sırada yer almıştır.

Tunus'un Ülkelere Göre Makine ve Aksamları İhracatı (Bin \$) - 84. Fası

	ÜLKE	2003	2004	2005	2006	2007	2007/2006 %Değişim
1	Fransa	40.172	66.743	95.033	120.833	179.555	48,6
2	İtalya	22.631	15.091	18.875	23.035	88.823	285,6
3	Cezayir	8.678	8.617	10.905	13.000	47.805	267,7
4	Libya	36.843	30.341	34.767	43.776	38.272	-12,6
5	Hollanda	4.071	8.685	12.482	11.110	13.711	23,4
6	İngiltere	4.351	6.225	3.942	13.424	13.497	0,5
7	Fas	2.701	1.891	5.994	3.866	6.540	69,2
8	İspanya	561	1.572	2.361	1.743	5.783	231,8
9	Almanya	6.107	3.208	3.888	3.735	3.921	5,0
10	Etiyopya	0	40	263	506	2.413	376,9
11	Belçika	340	361	284	1.117	2.361	111,4
12	ABD	418	315	197	791	2.012	154,4
13	Türkiye	92	47	274	184	1.634	788,0
14	Çek Cum.	1.033	916	783	772	1.127	46,0
15	Mısır	1.075	0	59	215	1.120	420,9
	Diğer	19.913	27.839	34.519	27.136	32.376	19,3
	TOPLAM	148.986	171.891	224.626	265.243	440.950	66,2

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

Not: BM verileri ile TÜİK verileri arasında farklılıklar söz konusu olup, bu tabloda Türkiye verileri BM verileridir.

Tunus'un makine ve aksamları ihracatında ilk sırayı %21 pay ve 92 milyon \$ ile "otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri" kalemi almaktadır. Dörtlü GTİP bazında ilk beş kalem Tunus'un makine ihracatının yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Tunus'un 84. fasıl bazında makine ithalatı 2007 yılında bir önceki seneye göre %26,5 oranında artış göstererek 2,2 milyar \$'a yükselmiştir. İtalya, Fransa, Almanya, Çin ve ABD Tunus'un makine ithal ettiği başlıca ülkelerdir. Türkiye ise 2007 yılında Tunus'un makine ithalatında 9. sırada bulunmaktadır.

Tunus'un Makine ve Aksamları İhracatındaki Başlıca Kalemler (Bin \$)

GTİP	ÜRÜN ADI	2006	2007	2007/2006 %Değişim
8471	OTOMATİK BILGI ISLEM MAKINELERI, ÜNİTELERİ	54.620	92.742	69,8
8415	KLİMA CİHAZLARI-VANTİLATÖRLÜ, ISI, NEM DEĞİSTİRME TERTİBATLI	7.472	45.154	504,3
8421	SANTRİFÜJLE ÇALISAN KURUTMA, FİLTRE, ARITMA CİHAZLARI	28.006	39.624	41,5
8409	İÇTEN YANMALI, PİSTONLU MOTORLARIN AKSAM-PARÇALARI	13.555	29.587	118,3
8431	AGIR İS MAKİNE VE CİHAZLARININ AKSAMI, PARÇALARI	22.888	23.199	1,4
8414	HAVA-VAKUM POMPASI, HAVA/GAZ KOMPRESÖRÜ, VANTİLATÖR, ASPIRATÖR	6.974	21.394	206,8

8481	MUSLUKÇU, BORUCU ESYASI-BASINÇ DÜSÜRÜCÜ, TERMOSTATIK VALF DAHİL	12.575	20.320	61,6
8470	HESAP, MUHASEBE, KAYDEDİCİ KASA, DAMGA BASAN MAKİNELER	153	14.248	9.212,4
8418	BUZDOLAPLARI, DONDURUCULAR, SOGUTUCULAR, ISI POMPALARI	10.610	14.147	33,3
8429	DOZERLER, GREYDER, SKREYPER, EKSKAVATÖR, KÜREYİCİ, YÜKLEYİCİ VB.	14.409	13.979	-3,0
8483	TRANSMİSYON MILLERİ, KRANKLAR, YATAK KOVANLARI, DISLİLER, ÇARKLAR	11.094	12.712	14,6
8479	KENDİNE ÖZGÜ FONKSİYONLU MAKİNE VE CİHAZLAR	7.690	11.817	53,7
8413	SİVİLER İÇİN POMPALAR, SIVI ELEVATÖRLERİ	5.983	11.602	93,9
8407	ALTERNATİF-ROTATİF KIVILCIM ATEŞLEMELİ, İÇTEN YANMALI MOTORLAR	6.770	9.131	34,9
8452	DİKİS MAKİNELERİ, MOBİLYALARI, İGNELELERİ, AKSAM-PARÇALARI	5.805	7.711	32,8
	DİĞER	56.639	73.583	29,9
	TOPLAM	265.243	440.950	66,2

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

Tunus'un Ülkelere Göre Makine ve Aksamları İthalatı (Bin \$) - 84. Fasıl

	ÜLKE	2003	2004	2005	2006	2007	2007/2006 %Değişim
1	İtalya	280.864	307.535	280.493	324.460	582.723	79,6
2	Fransa	321.029	416.803	384.906	494.988	494.897	0,0
3	Almanya	135.345	157.384	132.669	166.980	208.206	24,7
4	Çin	39.168	74.766	89.806	132.302	188.581	42,5
5	ABD	57.728	71.592	62.824	83.958	120.701	43,8
6	İspanya	44.714	44.720	52.445	64.947	77.609	19,5
7	İngiltere	38.434	44.522	42.321	63.598	75.589	18,9
8	Japonya	56.914	80.760	68.332	60.682	63.041	3,9
9	Türkiye	22.525	32.366	38.184	40.868	44.432	8,7
10	Güney Kore	22.336	29.028	25.251	28.510	30.231	6,0
11	Hollanda	13.571	20.762	32.207	26.317	25.729	-2,2
12	Belçika	21.727	23.737	30.827	23.088	25.566	10,7
13	Kanada	7.110	4.934	3.937	5.753	23.899	315,4
14	İsviçre	23.376	17.761	20.889	12.729	23.510	84,7
15	İsveç	16.737	20.249	17.461	17.455	19.993	14,5
	Diğer	117.266	125.352	145.794	179.883	179.323	-0,3
	TOPLAM	1.218.844	1.472.271	1.428.346	1.726.518	2.184.030	26,5

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

Not: BM verileri ile TÜİK verileri arasında farklılıklar söz konusu olup, bu tabloda Türkiye verileri BM verileridir.

Tunus'un makine ve aksamları ithalatındaki başlıca kalemler arasında ilk sırayı 8473 nolu GTİP'de bulunan "büro makinelerinin aksamaları" almaktadır. Ülkenin diğer önemli makine sektörü ithal kalemleri arasında ise; "otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri", "kompresörler", "vanalar" gibi alt ürün grupları yer almaktadır. Dörtlü GTİP bazında makine ithalatındaki ilk beş kalem Tunus'un toplam makine ithalatının %37'sini oluşturmaktadır.

Tunus'un Makine ve Aksamaları İthalatındaki Başlıca Kalemler (Bin \$)

GTİP	ÜRÜN ADI	2006	2007	2007/2006 %Değişim
8473	YAZI, HESAP, MUH., BILGI ISLEM, BÜRO İÇİN DIG. MAK. VE CIHAZLARIN AKS.	147.580	189.982	28,7
8471	OTOMATİK BILGI ISLEM MAKINELERİ, ÜNİTELERİ	181.068	185.538	2,5
8479	KENDINE ÖZGÜ FONKSİYONLU MAKINE VE CIHAZLAR	112.885	170.040	50,6
8414	HAVA-VAKUM POMPASI, HAVA/GAZ KOMPRESÖRÜ, VANTILATÖR, ASPIRATÖR	66.535	153.922	131,3
8481	MUSLUKÇU, BORUCU ESYASI-BASINÇ DÜŞÜRÜCÜ, TERMOSTATİK VALF DAHİL	55.562	117.138	110,8
8411	TURBOJETLER, TURBO-PROPELLER, DİĞER GAZ TÜRBLNLERİ	59.832	97.794	63,4
8429	DOZERLER, GREYDER, SKREYPER, EKSKAVATÖR, KÜREYİCİ, YÜKLEYİCİ VB.	61.525	81.941	33,2
8421	SANTRİFÜJLE ÇALISAN KURUTMA, FİLTRE, ARITMA CIHAZLARI	61.965	77.764	25,5
8413	SİVİLLER İÇİN POMPALAR, SİVİ ELEVATÖRLERİ	46.522	64.042	37,7
8418	BUZDOLAPLARI, DONDURUCULAR, SOĞUTUCULAR, İSİ POMPALARI	58.777	61.941	5,4
8477	KAUÇUK, PLASTİK ESYA İMAL VE İSLEME MAKİNE VE CIHAZLARI	38.546	57.240	48,5
8483	TRANSMİSYON MILLERİ, KRANKLAR, YATAK KOVANLARI, DISLİLER, ÇARKLAR	44.138	56.986	29,1
8431	AGIR İS MAKİNE VE CIHAZLARININ AKSAMI, PARÇALARI	53.908	54.228	0,6
8409	İÇTEN YANMALI, PİSTONLU MOTORLARIN AKSAM-PARÇALARI	122.926	53.237	-56,7
8452	DİKİS MAKİNELERİ, MOBİLYALARI, İGNELERİ, AKSAM-PARÇALARI	36.982	49.227	33,1
	DİĞER	577.767	713.010	33,1
	TOPLAM	1.726.518	2.184.030	26,5

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

C. TÜRKİYE İLE TUNUS'UN MAKİNE VE AKSAMLARI SEKTÖRÜ DİŞ TİCARETİ

Tunus, 2008 yılında ülkemizin 84. fasıl itibariyle makine ve aksesuarları sektörü ihracatında 39. sırada bulunmaktadır. Anılan yılda Tunus'a sektör ihracatımız %37, ithalatımız ise %109 artmıştır. 2002-2008 yılları arasında ise; Tunus ile Türkiye arasındaki makine ve aksesuarları dış ticaret hacmi ve aynı zamanda ülkemiz lehine dış ticaret fazlası, 2003 yılı hariç olmak üzere, artış göstermiştir. 2002-2008 döneminde, Tunus'a makine ihracatımız yaklaşık 2,5 katına çıkarken, Tunus'tan makine ithalatımız 12 kat artış göstermiştir. Yine bu dönemde, Tunus'a en fazla makine ihracat artışımız 2008 yılında, bu ülkeden en fazla makine ithalat artışımız da 2006 yılında kaydedilmiştir.

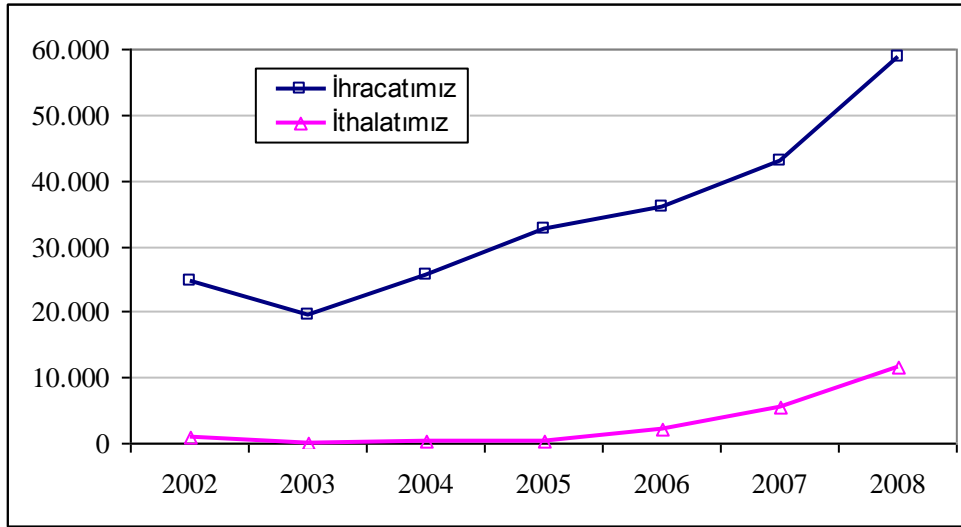
Her ne kadar makine sektöründe bu ülkeye dış ticaret fazlası veriyor olsak da, bu ülkeden makine ithalatımız son yıllarda ihracat artış oranlarımızın çok üzerinde gerçekleşmektedir. Nitekim 2002 yılında Tunus'tan makine ithalatımız bu ülkeye makine ihracatımızın değer bazında %3,8'i kadar iken, 2008 yılına gelindiğinde bu oran %20'ye yaklaşmıştır.

Türkiye ile Tunus Arasındaki Makine ve Aksesuarları Dış Ticareti (\$ -84. Fasıl)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Tunus'a İhracatımız	24.628.606	19.607.030	25.705.927	32.639.026	36.003.891	42.872.055	58.787.238
Tunus'tan İthalatımız	953.135	94.149	198.863	347.688	2.113.720	5.476.742	11.451.649
Dış Ticaret Hacmi	25.581.741	19.701.179	25.904.790	32.986.714	38.117.611	48.348.797	70.238.887
Dış Ticaret Dengesi	23.675.471	19.512.881	25.507.064	32.291.338	33.890.171	37.395.313	47.335.589
İhracat Değişim (%)		-20,4	31,1	27,0	10,3	19,1	37,1
İthalat Değişim (%)		-90,1	111,2	74,8	507,9	159,1	109,1

Kaynak: TÜİK verileri

Türkiye ile Tunus arasında Makine ve Aksesuarları Dış Ticareti (bin \$-84. Fasıl)

Kaynak: TÜİK Verileri

1. İHRACAT

TÜİK verilerine göre Tunus'a yönelik olarak OAİB iştegal alanına; **84. fasılda olup, OAİB iştegal alanında bulunmayan GTİP'lerin eklenmesiyle oluşturulan makine sektörü toplamı** ihracatı, 2008 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %37 artarak 62 milyon \$'a ulaşmıştır. 2008 yılında Tunus'a yönelik makine sektör toplamı ihracatında, yaklaşık 22 milyon \$'lık ihracatı ile "klima ve soğutma makineleri" mal grubunun ilk sırada, 13 milyon \$ ile de "pompalar ve kompresörler"nin ikinci sırada yer aldığı görülmektedir.

Türkiye ile Tunus Arasında Makine Sektör Toplamı İhracat ve İthalat Rakamları (\$)

Değer (\$)	İHRACAT		İTHALAT		(%) Değişim	
	2007	2008	2007	2008	İHR	İTH
REAKTÖRLER VE KAZANLAR	55.537	28.652	3.828	0	-48	-100
TÜRBİNLER-TURBOJETLER, AKS. VE PARÇ.	4.223	36.490	0	0	764	-
POMPALAR VE KOMPRESÖRLER	9.242.495	13.314.082	0	122	44	-
VANALAR	858.881	398.284	0	286	-54	-
KLİMALAR VE SOĞUTMA MAK., AKS. VE PRÇ.	13.144.238	22.032.202	1.502	0	68	-100
ISITICILAR VE FIRINLAR	1.751.670	3.124.725	0	134	78	-
HADDE VE DÖKÜM MAK., KALIPLAR, AKS.- PRÇ.	2.278.151	2.769.457	0	17.913	22	-
GIDA SAN. MAKİNELERİ, AKS. VE PARÇ.	1.183.925	3.296.396	19.138	134.634	178	603
TARIM VE ORMANCILIKTA KULLANILAN MAK., AKS.,PÇ.	2.414.750	2.036.467	0	0	-16	-
YÜK KALDIRMA,TAŞIMA VE İSTİFLEME MAK., AKS., PRÇ.	583.367	1.315.183	0	0	125	-
İNŞAAT VE MADENCİLİKTE KULLANILAN MAKİNELER, AKS. PARÇ.	1.989.438	2.492.804	0	50.000	25	-
KAĞIT İMALİNE VE MATBAACILIĞA MAHSUS MAK.	215.295	404.631	3.985	16.950	88	325
KURUTMA, YIKAMA MAK., AKS. PRÇ.	607.151	1.349.543	0	0	122	-
TEKSTİL VE KONFEKSİYON MAK., AKS. VE PARÇ.	776.824	456.481	35.927	123.565	-41	244
DERİ İŞLEME VE İMALAT MAK., AKS. VE PARÇ.	1.498	12.695	0	0	747	-
KAUÇUK, PLASTİK, LASTİK İŞLEME VE İMALİ MAK.	372.434	908.804	43.963	0	144	-100
TAKIM TEZGAHLARI	1.057.151	2.086.737	9.017	11.276	97	25
MOTORLAR, AKS. VE PARÇ.	1.259.328	1.612.236	314.730	174.291	28	-45
BÜRO MAKİNELERİ	116.073	233.449	3.120.721	6.757.855	101	117
RULMANLAR	116.204	218.121	7.261	926.994	88	12.667
SİLAH VE MÜHİMMAT	300.000	75.500	0	0	-75	-
AMBALAJ MAKİNELERİ, AKS.-PARÇ.	483.150	958.187	0	0	98	-
DİĞER MAKİNELER, AKS. VE PARÇ.	6.602.159	2.830.465	1.918.956	3.237.629	-57	69
TOPLAM	45.413.942	61.991.591	5.479.028	11.451.649	37	109

Kaynak: TÜİK Verileri

84. fasıl itibariyle sektör ihracatında önemli yer tutan kalemler ise dörtlü GTİP bazında incelendiğinde; 8418 nolu GTİP’de yer alan “buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları”ile 8414 nolu GTİP’de yer alan “kompresörler” kalemlerinin bu ülkeye makine ihracatımızın yaklaşık yarısını oluşturduğu görülmektedir.

Tunus’a Makine ve Aksamları İhracatımızda Başlıca Kalemler (84.Fasıl- $\text{\$}$)

	DÖRTLÜ GTİP	GTİP TANIMI	2007	2008	Değişim %
1	8418	BUZDOLAPLARI, DONDURUCULAR, SOGUTUCULAR, ISI POMPALARI	10.261.442	14.164.991	38,0
2	8414	HAVA-VAKUM POMPASI, HAVA/GAZ KOMPRESÖRÜ, VANTILATÖR, ASPIRATÖR	8.651.283	12.546.635	45,0
3	8415	KLİMA CİHAZLARI-VANTILATÖRLÜ, ISI, NEM DEĞİSTİRME TERTİBATLI	2.882.796	7.867.211	172,9
4	8455	METALLERİ HADDELEME MAKİNELERİ, BUNLARIN SİLİNDİRLERİ	1.623.539	2.220.365	36,8
5	8479	KENDİNE ÖZGÜ FONKSİYONLU MAKİNE VE CİHAZLAR	5.790.413	1.974.775	-65,9
6	8419	ISI DEĞİŞİKLİĞİ YÖNTEMİ İLE MADDELERİ İSLEMEK İÇİN CİHAZLAR	1.543.322	1.477.306	-4,3
7	8409	İÇTEN YANMALI, PİSTONLU MOTORLARIN AKSAM-PARÇALARI	1.243.708	1.473.661	18,5
8	8437	TOHURLARI TEMİZLEME, AYIRMA, ÖĞÜTME, İSLEME MAKİNE VE CİHAZLARI	136.968	1.397.367	920,2
9	8422	YIKAMA, TEMİZLEME, KURUTMA, DOLDURMA VB. İSLER İÇİN MAKİNE, CİHAZ	594.408	1.390.396	133,9
10	8429	DOZERLER, GREYDER, SKREPPER, EKSKAVATÖR, KÜREYİCİ, YÜKLEYİCİ VB.	917.039	1.117.777	21,9
11	8438	YIYECEK/İÇECEK SANAYİNDE KULLANILAN MAKİNE VE CİHAZLAR	185.827	1.037.825	458,5
12	8477	KAUÇUK, PLASTİK EŞYA İMAL VE İSLEME MAKİNE VE CİHAZLARI	372.434	908.804	144,0
13	8450	ÇAMASIR YIKAMA MAKİNELERİ	495.893	872.533	76,0
14	8413	SIVILAR İÇİN POMPALAR, SIVI ELEVATÖRLERİ	591.212	767.447	29,8
15	8464	TAS, SERAMİK, BETON, ÇİMENTO, SOĞUK CAM İSLEYEN MAKİNALİ ALETLER	21.768	704.466	-
16	8426	GEMİ VİNÇLERİ, MAÇUNALAR, HALATLI VİNÇLER, DÖNER KÖPRÜLER	556.175	613.969	10,4
17	8428	KALDIRMA, İSTİFLEME, YÜKLEME, BOSALTMA MAKİNE VE CİHAZLARI	21.057	602.809	-
18	8434	SÜT SAGMA, SÜTÇÜLÜKTE KULLANILAN MAKİNE VE CİHAZLAR	622.959	593.081	-4,8
19	8480	METAL DÖKÜMÜ İÇİN KASALAR, PLAKALAR, KALIP MODELLERİ	261.649	536.696	105,1
20	8474	TOPRAK, TAS, METAL CEVHERİ VB. AYIKLAMA, ELEME VB. İÇİN MAKİNELER	610.742	502.806	-17,7
		DİĞERLERİ	5.487.421	6.016.318	9,6
		TOPLAM	42.872.055	58.787.238	37,1

Kaynak: TÜİK Verileri

2. İTHALAT

Makine sektör toplamı itibariyle Türkiye'nin Tunus'tan ithalatı, 2008 yılında bir önceki yıla göre %109'luk artışla 11,5 milyon \$ olarak gerçekleştirmiştir. Tunus'tan en fazla ithal edilen mal grubu, 6,8 milyon \$ ile "büro makineleri" dir. 2008 yılında Türkiye'nin Tunus'tan 84. fasıl itibariyle en fazla ithal ettiği ürün grubu, %57 pay ile 8470 nolu GTİP'de yer alan "hesap, muhasebe, kaydedici kasa, damga basan makineler"dir. "santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları" ile "rulmanlar" diğer önemli ithal kalemlerimiz arasında bulunmaktadır.

Tunus'tan Makine ve Aksamları İthalatımızda Başlıca Kalemler (84.Fasıl-\$)

	DÖRTLÜ GTİP	GTİP TANIMI	2007	2008	Değişim %
1	8470	HESAP, MUHASEBE, KAYDEDİCİ KASA, DAMGA BASAN MAKİNELER	424.631	6.477.550	-
2	8421	SANTRİFÜJLE ÇALISAN KURUTMA, FİLTRE, ARITMA CİHAZLARI	1.771.299	2.959.984	67,1
3	8482	HER NEVI RULMANLAR	7.261	926.994	-
4	8483	TRANSMİSYON MILLERİ, KRANKLAR, YATAK KOVANLARI, DISLİLER, ÇARKLAR	14.964	218.972	-
5	8473	YAZI, HESAP, MUHASEBE, BİLGİ İŞLEM, BÜRO İÇİN DİĞER MAKİNE VE CİHAZLARIN AKSAMI	2.696.090	200.376	-92,6
6	8479	KENDİNE ÖZGÜ FONKSİYONLU MAKİNE VE CİHAZLAR	149.545	193.307	29,3
7	8409	İÇTEN YANMALI, PİSTONLU MOTORLARIN AKSAM-PARÇALARI	312.428	174.291	-44,2
8	8443	MATBAACILIGA MAHSUS BASKI MAKİNELERİ, YARDIMCI MAKİNELER	3.985	96.879	-
9	8448	YARDIMCI TEKSTİL MAKİNE, CİHAZLARI VE AKSAM-PARÇALAR	34.529	81.173	135,1
10	8474	TOPRAK, TAS, METAL CEVHERİ VB. AYIKLAMA, ELEME VB. İÇİN MAKİNELER	0	50.000	-
11	8452	DİKİS MAKİNELERİ, MOBİLYALARI, İGNELELERİ, AKSAM-PARÇALARI	0	42.392	-
12	8420	KALENDER VE HADDE MAKİNESİ VB. SİLİNDİRLERİ	0	17.747	-
13	8467	EL İLE KULLANILAN PNÖMATİK/MOTORLU ALETLER	5.743	11.276	96,3
14	8481	MUSLUKÇU, BORUCU ESYASI-BASINÇ DÜŞÜRÜCÜ, TERMOSTATİK VALF DAHİL	0	286	-
15	8480	METAL DÖKÜMÜ İÇİN KASALAR, PLAKALAR, KALIP MODELLERİ	0	166	-
16	8419	ISI DEĞİŞİKLİĞİ YÖNTEMİ İLE MADDELERİ İŞLEMELER İÇİN CİHAZLAR	0	134	-
17	8414	HAVA-VAKUM POMPASI, HAVA/GAZ KOMPRESÖRÜ, VANTİLATÖR, ASPIRATÖR	0	122	-
18	8402	BUHAR JENERATÖRLERİ, KIZGIN SU ÜRETEN KAZANLAR	3.828	0	-100,0
19	8407	ALTERNATİF-ROTATİF KIVILCIM ATEŞLEMELİ, İÇTEN YANMALI MOTORLAR	2.302	0	-100,0
20	8415	KLİMA CİHAZLARI-VANTİLATÖRLÜ, ISI, NEM DEĞİŞTİRME TERTİBATLI	1.502	0	-100,0
		DİĞERLERİ	48.635	0	-100,0
		TOPLAM	5.476.742	11.451.649	109,1

Kaynak: TÜİK Verileri

DEĞERLENDİRME

Siyasi istikrara ve dinamik bir ekonomiye sahip Tunus'ta gerçekleştirilen yapısal reformlar işadamları için cazip bir yatırım ortamı sunmaktadır. %56'sı özel sektör tarafından gerçekleştirilen ülkedeki yatırımların %12'si yabancı yatırımcılara aittir. Dünya Ekonomik Forumu Küresel Rekabet Raporuna göre Tunus, Afrika ülkeleri arasında rekabet sıralamasında 1. sırada yer almaktadır. Üç bine yakın yabancı şirketin faaliyet gösterdiği Tunus'ta, 11. beş yıllık kalkınma planı uyarınca büyümeyi artırma hedefi çerçevesinde bilgiye dayalı sektörler ve hizmet sektörlerine ağırlık verilmekte, rekabetçiliği teşvik etmek için çeşitli önlemler öngörülmektedir. Birçok alt yapı projesinin özel sektöre verildiği ülkede deniz ve hava limanları, otoyollar, turizm yatırımları, kongre turizmi, arıtma tesisleri ve enerji üretim merkezleri alanları özel sektöre açılmış durumdadır. Tunus'un ithalatında 84. fasıl itibariyle makine ve aksamları kalemi ikinci sırada yer almaktadır. Ülkenin ithalatında önem arz eden makine sektörü açısından Türkiye önemli tedarikçi ülkeler arasında yer almakla birlikte, hâlihazırda 9. sıradaki konumunu daha üst seviyelere çıkarabilecek potansiyele sahiptir.

KAYNAKLAR

- TÜİK verileri
- Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü Verileri
- T.C. Tunus Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Yıllık Raporu, Nisan 2008
- FIPA Tunisia, www.investintunisia.tn
- www.deik.org.tr